

Jenni Jänis

Valkeat unet

JUMINKEKO

Jenni Jänis

Valkeat unet

JUMINKEKO

2022

Juminkeon julkaisuja, nro 153

Taitto: Pirkko Mähönen

Painettu EU:ssa

© Jenni Jänis ja Juminkeko

ISBN 978-952-7277-23-2

ISSN 2242-2447

Viisitoistaruotisna

Kuka minä olen? Mistä olemme tänne tulleet?

Tyttö istui elokuun lempeässä pimeydessä kotitalonsa portailla kädet polvien ympäri kiedottuina.

Takana oli hänen elämänsä onnellisin päivä. Hän oli täyttänyt viisitoista vuotta. Hän tunsi tuulenhyväilyn kasvoillaan, vaikka yksikään haavanlehti ei värähtänyt pihapuussa.

Tähdet olivat pitkän kesän valkeuden jälkeen taas ilmestyneet taivaalle. Hän koetti etsiä Otavaa silmiinsä, mutta silloin tähdenlennon kiitävä valokaari syöksyi hänen ajatuksiinsa. *Ei ole väliä, kuka minä olen, vaan se, että olen. Eikä silläkään ole merkitystä, mistä olemme tulleet. Täällä olemme ja puhumme*

omaa kieltämme. Siinä kaikki.

Hän nousi seisomaan, tarttui sormillaan uuden mekkonsa helmoihin ja pyörähteli portailla. Hymy huulillaan hän istah- ti takaisin, kietoi taas kätensä polvien ympärille ja puristi niitä pariin otteeseen voimakkaasti.

Sitten hän nosti katseensa taas tähtiin ja löysi silmiinsä Otavan.

Anni-mummo oli kertonut, että sieltä oli laskeutunut alas maailmaan heidän esi-isänsä *kondie*. Siksi karhuja vieläkin kunnioitettiin. Niitä ei voinut lähteä metsästämään pyytämättä anteeksi ja selittämättä, miksi niitä piti kaataa. *Kieltä kondiet eivät kuitenkaan ole meille tuoneet. Mistä se on saanut alkunsa?*

Kieli oli askarruttanut häntä jo pikkutyöstä, kun kaikki eivät ymmärtäneet, mitä hän puhui, vaikka hänellä itsellään ei ollut vaikeuksia kenenkään kanssa. Vasta myöhemmin hän oivalsi puhuvansa kahta eri kieltä, isän kanssa vain omaa – ičemoi kelt –, kuten mummonkin, joka ei muuta kieltä osannutkaan, ja mui- den kuin kyläläisten kanssa toista. Tuohon oivallukseen liittyi kipeä muisto.

Viisivuotiaana hän kävi joka päivä Anni-mummon luona. Siihen liittyi tavallisesti leikki – kilpajuoksu. Talon kukko ei

pitänyt hänestä ollenkaan ja ajoi aina kaakattavat kanansa pihan nurkkaan ja syöksyi sitten hätistelemään valkopäisen tytön revii-riltään. Koskaan kukko ei tavoittanut häntä, ja voittonsa merkiksi hän aina näytti sille kieltään eteisen ovelta. Syntyneestä metelistä mummo tiesi kullannuppunsa olevan tulossa, mutta ei sillä kertaa, kun kukko ei ollutkaan havainnut häntä.

Hänkään ei rynnännyt pirttiin, kuten tavallisesti, koska kuuli siellä olevan vieraita. Oven raosta hän näki mummon puhuvan vieraan naisen kanssa. Tämä kysyi:

– Mitenkä se pikku-Veraine on sopeutunut elämään ilman omaa äitiään, orporukka?

– Aluksi hänellä oli vaikeaa, kuin Tanja puhui vain venäjää, mutta nyt ei ole mitään vaikeuksia. Tyttö ei edes muista omaa äitiään, ja hänellä on molemmat kielet hallussaan. Ja Tanja hoi-taa häntä kyllä kuin omaa lastaan.

Nämä sanat kuultuaan hän ei mennyt ollenkaan pirttiin, vaan juoksi kotiinsa ja koko matkan itki. Hän pysähtyi vasta äitinsä eteen ja silmät kyynelissä kysyi:

– Äiti, etkö olekaan minun äitini?

Sitten hän lyyhistyi maahan edes odottamatta, mitä äiti vas-taisi. Tämä nosti hänet syliinsä ja kantoi sänkyyn. Siinä hän

makasi kolme päivää kovassa kuumeessa ja hourien – tietämättä mitään, mitä ympärillä tapahtui. Vain yhden keskustelun hän kuuli puolihorteessa ollessaan. Äiti puhui häntä katsomaan tulleelle isälle:

– Minähän sanoin jo silloin, että hänelle pitäisi kertoa. Nyt hän kuuli sen muualta.

Kun hän nousi sairastuvoteeltaan, elämä jatkui niin kuin ei mitään olisi tapahtunut. Äiti ei sanallakaan viitannut edellisiin päiviin. Isä oli metsätoissa muualla, kuten tavallisesti. Hän itse ei osannut tai tohtinut kysyä mitään. Jotain hänessä oli särkynyt. Äiti ei enää ollut äiti, vaikka niin hän tätä edelleen kutsui – ja koki saavansa rakkautta ja huolenpitoa osakseen.

Nyt viisitoistavuotispäivänsä iltana hän hymyili sen aikaisille ajatuksilleen. *Kylläpä olin lapsellinen – mutta lapsihan tosin olinkin –, kun pohdiskelin, olinko kylässä joskus liikkuvilta mustalaisilta ostettu lapsi tai olinko itse peräti mustalaispensa. Niin, silloinhan aikuiset joskus hermostuksissaan, kun emme olleet tottelevaisia, uhkailivat luovuttavansa meidät mustalaisille. Mutta kuinka minä – valkeapää – saatoin edes kuvitella itseäni mustalaiseksi.* Hän naurahti ääneen.

Pian sen jälkeen, kun hän oli toipunut sairaudestaan, tapahtui

suuri muutos. Hänen perheensä muutti metsäkeskukseen, jossa puhuttiin vain hänen äitipuolensa kieltä. Isä kuitenkin edelleen käytti hänen kanssaan vain omaa kieltä. Miksi he muuttivat, siihen hän ei saanut toivomaansa vastausta, vaikka kysyikin.

– Aikuisten asioita, isä vain totesi.

Pari vuotta perhe asui hänelle vieraassa parakeista muodostuneessa metsäkylässä. Hän aloitti koulunkäyntinsä siellä ja kävi kaksi luokkaa. Sitten perhe palasi kotikylään.

Nuo kaksi ensimmäistä kouluvuotta olivat tyhjä aukko hänen muistissaan. *Miksi, sitä en ymmärrä. Ehkä olin niin iloissani, kun pääsin takaisin omaan kylään, omien joukkoon. Täällähän kaikki lapsetkin puhuvat omaa kieltä. Mutta parasta oli, että pääsin taas mummon luo.*

Anni-mummon tarinoita hän rakasti. Niiden mukana hän pääsi liikkumaan mitä merkillisimpiin paikkoihin, kurkistamaan menneisyyteen, sukeltamaan satujen ajatusta kahlitselemattomiin maailmoihin ja kuvittelemaan tulevaa.

Vasta nyt 15-vuotiaana hän osasi nähdä, miten mummo ja vaari rakastivat toisiaan, vaikka heilläkin oli omia salaisuuksiaan, he kunnioittivat toisiaan eivätkä yrittäneet muuttaa toistensa näkemyksiä. Hän oli kummallekin uskottu, ymmärtämättä

sitä pienenä itse. Vaari oli vakaumuksellinen vallankumousmies ja puolueen jäsenenä pohdiskeli joskus hänen kuultensa kylän asioiden järjestämisiä, vaikka muuten oli harvapuheinen ja vaikei odottanut saavansa minkäänlaista vastausta. Mummo taas piilotteli jostain lehdestä leikkaamaansa ikonin kuvaa, jonka oli taitellut pieneksi mytyksi, ja sen huolellisesti avaten näytti sitä kertoen, ettei vaari tiedä siitä mitään.

Vasta aivan hiljattain hän oli oivaltanut, miten vahva voima keskinäinen kiintymys on. Hän oli mennyt mummoaan tapamaan ja nähnyt tämän ompelemassa paikkaa valkoisella langalla vaarin mustiin housuihin. Hän olisi halunnut auttaa heikkonäköistä mummoaan ompelemisessa, koska ymmärsi valkoista lankaa käytetyn siksi, että mummo näkisi, mitä teki. Silloin vaari oli noussut, tullut hänen luokseen ja pannut kätensä hänen olalleen.

– Kiitos, tyttö, mutta annetaan mummon tehdä se. Minulla on hyvä mieli, kun saan pitää Annin paikkaamia housuja.

Mitä mummo merkitseekään vaarille, kun minullekin hän on kaikkein kallein.

Monet elämän hauskimmat asiat hän oli kokenut mummon kanssa. He olivat kulkeneet yhdessä metsissä siitä alkaen, kun

Nuoren tytön kasvu- ja rakkaustarina alkaa
metsien ja soiden ympäröimässä pikkukylässä
– ei missään.

Pienimuotoinen, mutta sisällöltään painava teos
avaa polun Vepsän valkeisiin uniin.

ISBN 978-952-7277-23-2

ISSN 2242-2447

9 789527 277232